

Innst. O. nr. 62

(2001-2002)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven og politiloven (tiltak mot ulovlig bruk av kniv og skytevåpen)

Ot.prp. nr. 58 (2001-2002)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Departementet foreslår i proposisjonen flere lovendringer for å bekjempe ulovlig bruk av våpen.

For det første fremmes det forslag til endringer i politiloven for å utvide adgangen til visitasjon etter våpen. For det andre foreslår departementet å øke strafferammen for den som bærer kniv på offentlig sted og den som griper til kniv under slagsmål, fra 3 til 6 måneder. Departementet foreslår også å heve strafferammen for ulovlig befatning med skytevåpen og ammunisjon.

1.2 Bakgrunnen for lovforslagene

I de senere årene har voldskriminaliteten i større grad enn tidligere blitt preget av våpenbruk, og særlig bruk av kniv. Stortinget vedtok sommeren 1999 en midlertidig § 10 a i politiloven, som på nærmere vilkår gir politiet adgang til å visitere personer på offentlige steder. Justisdepartementet oppnevnte i august 2001 en arbeidsgruppe for å vurdere politiets behov for utvidet adgang til visitasjon av kjøretøyer på offentlig sted.

I 1998 ble det gjort straffbart uten aktverdig grunn å bære skytevåpen på offentlig sted. I Innst. S. nr. 186 (2000-2001) ba justiskomiteen regjeringen om å vurdere om strafferammen for å bære kniv på offentlig sted burde heves.

Departementet har sendt på høring forslag om ulike lovtiltak mot terrorisme. Høringsnotatet inneholdt blant annet forslag om å heve strafferammen for å bære/bruke kniv, og for befatning med skytevåpen og ammunisjon.

1.3 Behovet for å videreføre reglene om visitasjon i politiloven § 10 a

Gjeldende rett

Straffeprosessloven hjemler bruk av tvangsmidler, bl.a. ransaking, som ledd i straffeforfølgning. Det

te forutsetter skjellig grunn til mistanke om at en straffbar handling har funnet sted. Politiloven på sin side hjemler inngrep for å forebygge lovbrudd.

Etter politiloven § 7 kan politiet på nærmere vilkår gripe inn for å stanse forstyrrelser av den offentlige ro og orden. I § 7 andre ledd er det angitt hvilke inngrep politiet kan benytte seg av. Arbeidsgruppen antar at visitasjon av person og kjøretøy allerede er hjemlet innenfor dagens § 7. Dette er imidlertid ikke klargjort i loven. Politiloven § 8 gir politiet adgang til å innbringe bl.a. den som på offentlig sted forstyrrer ro og orden. Etter politiloven § 10 kan politiet foreta såkalt aksessorisk visitasjon, det vil si visitasjon som følger etter at politiet har foretatt et annet ordensmessig inngrep i h.t. §§ 7-9. Politiet kan i medhold av denne bestemmelsen bl.a. visitere enhver som fjernes, anholdes eller innbringes for å søke etter våpen eller andre farlige gjenstander.

I § 10 a er det gitt en midlertidig regel om utvidet adgang til visitasjon etter våpen. Visitasjon av person skal kunne foretas på offentlig sted, i situasjoner eller på steder hvor vold erfaringsmessig lett utøves, når det er grunn til å undersøke om personen er i besittelse av våpen. Visitasjon etter § 10 a skal normalt foretas som planlagt tiltak, og fortrinnsvis ved hjelp av teknisk hjelpemiddel.

En kort redegjørelse om tilsvarende regler i Danmark og Sverige gis i pkt. 3.2 i proposisjonen.

Evaluering av politiloven §10 a

Det fremgår av evalueringen av § 10 a at politiet opplever at adgangen til å visitere person i henhold til bestemmelsen letter utførelsen av tjenesten. Bestemmelsen antas videre å ha forebyggende effekt. Flere distrikter melder imidlertid at det ofte vil være større behov for visitasjon av kjøretøy enn av personer, og at det synes unødvendig å ha en begrensning til "steder hvor vold erfaringsmessig lett utøves". Det anses også som en svakhet at bestemmelsen ikke kan brukes for

tilfeldig visitasjon, og beslutningsprosedyrene er for tungvinte.

Politidirektoratet er enig i at det er behov for å se på muligheten for å utvide anvendelsesområdet i bestemmelsen.

Forholdet til Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK)

Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) har i art. 8 en bestemmelse som tar sikte på å verne om privatliv og familieliv. Det å bli stanset på gaten og visitert av politiet er i seg selv et inngrep i privatlivet. For at inngrepet ikke skal stride mot EMK, kreves det at inngrepet foretas for å oppnå ett eller flere av de formålene som er nevnt i art. 8(2), at det er i samsvar med lov, og at det er nødvendig i et demokratisk samfunn.

Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen foreslår at bestemmelsen som nå er i politiloven § 10 a utvides til også å omfatte visitasjon av kjøretøy, og at bestemmelsen gis som ny § 7 a i politiloven.

Kravene i § 10 a om at visitasjon fortrinnsvis skal foretas ved hjelp av teknisk hjelpemiddel, og om særskilt opplæring, utgår. Arbeidsgruppen foreslår videre at kompetansen til å samtykke til slike planlagte visitasjoner senkes fra politimesternivå til "politimesteren eller den han bemyndiger".

Høringsinstansenes syn

De fleste høringsinstansene som har uttalt seg, støtter arbeidsgruppens forslag. Blant annet Datatilsynet er uenig i en del av forslagene, bl.a. i at det ikke settes en uttrykkelig grense for hvor langt ned beslutningskompetansen kan delegeres. Politiets Fellesforbund mener på sin side at kompetansen bør legges til operasjonsleder.

Høringsinstansenes syn gjengis i proposisjonen pkt. 3.6.

Departementets vurderinger

For å gi den nødvendige signaleffekt og preventive virkning, går departementet inn for at visitasjonsadgangen som følger av politiloven § 10 a, med enkelte justeringer gjøres permanent som en ny § 7 a. Bestemmelsen vil gjelde planlagt visitasjon av person og kjøretøy på offentlig sted i tilfeller der det er grunn til å undersøke om noen har våpen. Departementet er enig i arbeidsgruppens forslag om at beslutningskompetansen legges til politimesteren eller den han bemyndiger. Det er viktig at kompetansen i praksis ikke legges på for lavt nivå.

Beslutningen om visitasjon skal begrunnes og som i dag, nedtegnes skriftlig, så vidt mulig på forhånd. Beslutningen skal være begrenset til et nærmere angitt tidsrom og angi hvilke omstendigheter som leg-

ges til grunn. Kravene om bruk av teknisk hjelpemiddel, og om særskilt opplæring av de tjenestemennene som skal utføre visitasjonen, sløyfes.

Departementet bemerker at det i forslaget til § 7 a stilles klare vilkår til i hvilke situasjoner visitasjon kan gjennomføres. Disse reglene reduserer faren for misbruk og bidrar til at bestemmelsen, og praktiseringen av den, er forenlig med EMK.

1.4 De øvrige forslagene til endringer i politiloven

Arbeidsgruppen antar at politiloven § 7 allerede i dag åpner for visitasjon av person og kjøretøy som ledd i å opprettholde ro og orden, men mener dette bør presiseres i lovteksten. De fleste høringsinstansene som uttaler seg om dette forslaget slutter seg til det, men ikke alle høringsinstansene er enige i arbeidsgruppens forståelse av gjeldende rett. Departementet slutter seg til forslaget. For ikke å komme i konflikt med EMK, må vilkårene for å foreta kjøretøyvisitasjon etter politiloven § 7 formuleres presist i lovteksten.

Arbeidsgruppen foreslår videre at overskriften til politiloven § 10 endres til: "Sikkerhetsvisitasjon m.v.". Departementet mener at "etterfølgende" visitasjon er et bedre alternativ, og foreslår det.

1.5 Endringer i straffeloven

Bør straffeloven § 161 endres?

Etter straffeloven § 161 kan den som anskaffer, tilvirker eller oppbevarer sprengstoff eller særlig farlig redskap i den hensikt å begå en forbrytelse, straffes med fengsel inntil 6 år. Skytevåpen omfattes ikke av bestemmelsen. Etter våpenloven § 33 er straffen for ulovlig erverv av våpen og ammunisjon fengsel i inntil 2 år, og inntil 4 år ved grov overtredelse. Forskjellen i strafferammen i straffeloven § 161 og våpenloven § 33 har prosessuell betydning. Ved etterforskningen etter straffeloven § 161 kan politiet foreta kontroll av trafikkdata og plassere peileutstyr på gods. Disse metodene kan ikke brukes ved brudd på våpenloven.

Departementet foreslår å utvide straffeloven § 161 til også å omfatte anskaffelse av våpen og ammunisjon. Behovet for å bruke de nevnte metodene er trolig omtrent det samme ved overtredelse av våpenloven § 33 som ved overtredelse av straffeloven § 161. Det kan også forekomme at et våpen som skal brukes til en forbrytelse anskaffes på lovlig vis. Dette rammes ikke av § 33. De høringsinstansene som uttaler seg til forslaget, stiller seg overveiende positive.

Departementet foreslår videre at strafferammen i § 161 heves til inntil 10 års fengsel når det foreligger særdeles skjerpene omstendigheter.

Bør strafferammen i straffeloven §352 a og §385 heves?

Departementet foreslår at strafferammen for overtredelse av straffeloven §§ 352 a (den som ulovlig bærer kniv på offentlig sted) og 385 (den som griper til kniv under slagsmål) heves fra bøter eller fengsel inntil 3 måneder, til bøter eller fengsel inntil 6 måneder eller begge deler. En slik ramme synes å være mer dekkende for straffverdigheten ved lovbruddene. Samtidig vil den mistenkte kunne pågripes og varetektsfengsles hvis vilkårene for dette er oppfylt.

Det er noe ulike syn på forslaget blant høringsinstansene.

1.6 Dokument nr. 8:48 (2001-2002)

Storingsrepresentant Jan Simonsen foreslo i Dokument nr. 8:48 (2001-2002) tiltak for å begrense bruk av kniv til å skade andre mennesker. Forslagene lyder:

I

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring av lovgivningen slik at politiet gis adgang til å foreta ransaking og visitasjon av personer på offentlig sted, når det er grunn til å undersøke om personen er i besittelse av våpen, inkludert kniv eller lignende skarpe redskap som det er forbudt å bære på offentlig sted, uten at det stilles krav om at det er et sted eller en situasjon hvor vold erfaringsmessig lett utøves, om forutgående samtykke fra politimester eller hans stedfortreder, eller om benyttelse av tekniske hjelpemidler.

II

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring av Straffeloven § 231 slik at minstestrafen økes fra 2 års fengsel til 6 års fengsel, samt forslag om minstestrafte og økte maksimumsstraffer også for mindre alvorlige tilfeller av legemsbeskadigelser.

III

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring av lovgivningen slik at enhver knivbruk som ikke er i selvforsvar og som medfører at offeret dør, straffes etter de samme regler og med de samme konsekvensene for straffutmålingen som i dag gjelder for forsettlig drap, og ikke lenger etter et regelverk for legemsbeskadigelse med døden til følge.

IV

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring av lovgivningen slik at overlatt drap kan straffes med fengsel på livstid, og forsettlig drap kan straffes med fengsel i inntil 30 år."

Departementet viser til at Simonsen foreslår å gi politiet adgang til å foreta ransaking og visitasjon uten at det stilles krav om sted eller situasjon hvor vold erfaringsmessig lett utøves, om forutgående samtykke fra politimesteren eller hans stedfortreder, eller om benyttelse av tekniske hjelpemidler. Departementet mener at en lovhjemmel som favner så vidt, trolig vil krenke EMK art. 8. Departementet går derfor ikke inn

for dette forslaget, men peker på at departementets forslag har enkelte fellestrekk med Simonsens forslag.

De øvrige forslagene, som i hovedsak innebærer en betydelig heving av straffenivået for knivbruk med legemskrenkelse eller død til følge, vil departementet komme tilbake til i oppfølgingen av Straffelovkomisjonens delutredning VII.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Anne Hellen Rui og Knut Storberget, fra Høyre, lederen Trond Helleland, Carsten Dyb- evig og Linda Cathrine Hofstad, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og André Kvakkestad, fra Kristelig Folkeparti, Einar Holstad og Unni Hennem Lie og fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, viser til at voldskriminaliteten de senere årene i større grad er blitt preget av bruk av våpen, og særlig bruk av kniv. Økende bruk av og trusler med våpen er et stort problem, og flere hendelser den siste tiden har ført til tap av menneskeliv. Komiteen understreker betydningen av at samfunnet reagerer sterkt på denne form for kriminalitet, og ønsker effektive virkemidler for å forebygge og hindre bruk av våpen. Komiteen er glad for at Regjeringen legger stor vekt på trygghet for liv og helse, og her fremmer forslag som gir politiet bedre muligheter til å hindre bruk av våpen i det offentlige rom. Komiteen mener disse lovendringene gir et viktig signal om nulltoleranse overfor innehavere av ulovlige våpen, og anser dette for å være et viktig kriminalitetsbekjempende tiltak.

Forslagene til endringer i politiloven

Komiteen viser til Stortingets vedtak av den midlertidig bestemmelsen i politiloven § 10 a i 1999, som gir politiet adgang til å visitere personer på offentlig sted. Evalueringen foretatt av Politidirektoratet viser at politiet har positive erfaringer med bestemmelsen, den letter utførelsen av tjenesten og antas å ha hatt forebyggende effekt. Komiteen merker seg at politiet har uttrykt behov for et utvidet anvendelsesområde for visitasjonsadgangen fordi kriminelle har funnet andre måter å skaffe seg tilgang til våpen på, særlig ved å oppbevare våpen i biler som man lett får tilgang til ved behov. Komiteen støtter forslaget om å utvide visitasjonsadgangen til også å omfatte kjøretøy, da dette antas å ville ha stor forebyggende effekt og kan hindre at menneskeliv går tapt ved voldshandlinger.

Komiteen har merket seg de prosessuelle for- enklinger som foreslås i forhold til dagens § 10 a, som innebærer enklere beslutningsprosedyrer og en enklere beslutningskompetanse. Komiteen vurderer at

hensynet til å ha et effektivt og raskt reagerende politi nødvendiggjør at beslutningskompetansen blir enklere enn i politiloven § 10 a. Det vil i mange situasjoner, særlig om natten og i helgene når overtredelsene ofte skjer, være upraktisk for politiet med omstendelige formalprosedyrer for å visitere personer og kjøretøy. Komiteen viser også til at det er ulike behov i de forskjellige politidistrikt, og at omfanget av kriminaliteten varierer.

Komiteen slutter seg til høringsuttalelsen fra Politiets Fellesforbund, som mener at beslutning om visitasjon bør fattes av en person med tilstedeværelse og fagkompetanse. På dette grunnlag ber komiteen departementet finne frem til en delegering som er hensiktsmessig for de ulike politidistrikt. Komiteen er tilfreds med at kravene om bruk av teknisk hjelpemiddel og særskilt opplæring av tjenestemenn som skal utføre visitasjonen, sløyfes.

Komiteen har merket seg at forslaget anses å være i tråd med Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) artikkel 8.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er svært positive til alle tiltak som kan redusere den stadig økende kriminalitet. Tiltak som kan begrense vold mot kvinner, ungdom og andre, og gi et klart signal om at kriminell atferd er uakseptabel, må prioriteres. At departementet nå fremmer forslag som vil styrke adgangen til visitasjon er positivt, men disse medlemmer mener likevel at forslaget ikke er effektivt nok.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i Innst. O. nr. 97 (1998-1999) fremmet forslag om visitasjon som ville gitt en langt mer effektiv og målrettet visitasjonsbestemmelse enn den stortingsflertallet vedtok. Disse medlemmer støtter intensjonen i den foreslåtte endringen i politiloven § 7 a, men vil legge frem et tilsvarende forslag som det Fremskrittspartiet fremmet i Innst. O. nr. 97 (1998-1999). Disse medlemmer mener at dette forslaget vil være mer treffende enn departementets forslag.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) skal ny § 7 a skal lyde:

Politiet kan på offentlig sted visitere person eller kjøretøy når det er grunn til å undersøke om noen er i besittelse av eller oppbevarer våpen. Med våpen menes skytevåpen eller våpen det er forbudt å inneha i medhold av våpenlovgivningen. Videre menes kniv eller lignende skarpt redskap som er forbudt å bære på offentlig sted i medhold av straffeloven § 352 a, eller farlige gjenstander som kan tas i forvaring i medhold av politiloven § 7."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er på tide å få på plass en kvitteringsordning for politiet når de foretar visitasjon, og fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en kvitteringsordning for politiet som sikrer at personer som visiteres får en kvittering på stedet, hvor type kontroll, dato for kontrollen, tid, sted og tjenestenummer til den som kontrollerer, framgår av kvitteringen."

Bakgrunnen for forslaget, som flere ganger har vært fremmet i media av OMOD (Organisasjonen Mot Offentlig Diskriminering), er at flere rapporter har vist at mange personer med minoritetsbakgrunn opplever at de stoppes uforholdsmessig ofte på gata av politiet. Myndighetene har også erkjent at kontroll har vært en stor belastning for lovlydige personer med minoritetsbakgrunn. Forslaget om kvitteringsordning er viktig av flere grunner. For det første fordi den som kontrolleres vil kunne dokumentere hyppigheten av kontrollene. For det andre vil man kunne dokumentere overfor nye kontrollører når man sist ble kontrollert. For det tredje vil dette kunne oppfylle anbefalingen fra ECRI (Den europeiske kommisjonen mot rasisme og intoleranse) om å etablere et overvåkningssystem som kan sørge for at hyppigheten av kontroller utført på medlemmer av forskjellige etniske grupper blir dokumentert, slik at man kan få en oversikt over omfanget av dette problemet, og hvordan det arter seg. Dette kan igjen gi et incentiv til politiet om å foreta nødvendige endringer dersom det viser seg at problemet er omfattende og reelt. Et slikt system finnes allerede i England.

Forslaget fra OMOD støttes av mange ulike privatpersoner og organisasjoner, hvorav disse medlemmer ønsker å nevne følgende: Biskopene Rosemarie Køhn og Gunnar Stålsett, Unge Høyres Landsforbund, Kristelig Folkepartis Ungdom, LNU, Norsk Folkehjelp, Det Mosaiske Trossamfunn, NOAS, Selvhjelp for Innvandrere og Flyktninger, Professor Kristian Andenæs, Barneombudet, SOS Rasisme og Rådet for psykisk helse.

Forslagene til endringer i straffeloven § 161

Komiteen viser til at straffeloven § 161 har en strafferamme på fengsel inntil 6 år for den som anskaffer, tilvirker eller oppbevarer sprengstoff eller særlig farlig redskap i den hensikt å begå en forbrytelse. Skytevåpen omfattes ikke av bestemmelsen, men våpenloven § 33 rammer ulovlig erverv av våpen og ammunisjon og har en strafferamme på fengsel i inntil 4 år.

Komiteen er tilfreds med forslaget om å utvide § 161 til også å omfatte anskaffelse av våpen og ammunisjon. Dette innebærer for det første en viktig

straffeskjerpelse, særlig i forbindelse med kjøp av større våpenlager til bruk innenfor organisert kriminalitet eller som et ledd i terrorhandlinger. Komiteen viser i denne sammenheng til Ot.prp. nr. 61 (2001-2002) om lovtiltak mot terrorisme.

Komiteen ser, i likhet med departementet, ingen grunn til at anskaffelse av våpen skal ha en lavere strafferamme enn anskaffelse av sprengstoff. Komiteen har merket seg at en utvidelse av § 161 vil gi politiet adgang til å benytte seg av utvidete etterforskningsmetoder. Det blir blant annet adgang til å benytte seg av teknisk sporing etter straffeprosessloven (strpl) § 202 b. Komiteen understreker at dette vil være viktige virkemidler for å avdekke bakmenn og organisert kriminalitet, og kan også ha betydning i kampen mot terrorisme.

Komiteen støtter departementets forslag om å heve strafferammen til fengsel i inntil 10 år under særdeles skjerpene omstendigheter. Dette vil gi politiet adgang til å ta i bruk ytterligere ekstraordinære etterforskningsmetoder, jfr strpl. § 202 c. Komiteen innser at den organiserte kriminaliteten må bekjempes med tøffere metoder, og en heving av strafferammen gir politiet effektive virkemidler for å avdekke kriminelle bakmenn.

Forslaget om heving av strafferammen i straffeloven §§ 352 a og 385

Komiteen viser til strl. §§ 352 a og 385 som begge har en strafferamme på tre måneder hvis man bærer kniv på offentlig sted eller griper til kniv under slagsmål. Voldskriminalitet ved bruk av kniv er økende, og de siste årene har mange blitt drept eller alvorlig skadet som følge av dette. I de større byene har vi sett flere eksempler på blodige gjengoppgjør, men også mer tilfeldig voldsutøvelse med bruk av kniv. Komiteen konstaterer at problemene må løses blant annet ved i større grad å hindre at kniver tas med på offentlig sted.

Komiteen er for øvrig særlig opptatt av at vi snarest mulig må få på plass et sentralt våpenregister. Ifølge Politidirektoratet er det nesten en million uregistrerte våpen i Norge. Komiteen vil derfor be Regjeringen påskynde arbeidet med å etablere et våpenregister, i tråd med synspunktene i Innst. O. nr. 39 (1997-1998). Komiteen forutsetter at våpenregisteret skal være på plass innen 1. januar 2003.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, slutter seg til departementets vurdering om at bøter eller fengsel i inntil seks måneder er mer dekkende for straffverdigheten ved slike lovbrudd. Flertallet ønsker en strengere reaksjon overfor de som bringer kniv med seg i det offentlige rom, og ser dette som et viktig forebyggende tiltak.

Flertallet har merket seg at en heving av strafferammene gir politiet mulighet til å pågripe eller va-

retektsfengse personer som bærer kniv. Sett i sammenheng med forslaget om utvidet visitasjonsadgang, gir dette politiet viktige og effektive virkemidler i det kriminalitetsforebyggende arbeid.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, ber om at Regjeringen, i forbindelse med etablering av et sentralt våpenregister, iverksetter registreringsplikt for hagler ervervet før 1. oktober 1990.

Når det gjelder den foreslåtte endring i § 352 a, mener komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet at den foreslåtte endringen er for passiv. Disse medlemmer viser til at det svært ofte begås straffbare handlinger hvor resultatet ble verre enn tilsiktet fordi det var medbrakt kniv eller lignende. Disse medlemmer foreslår derfor at strafferammen i § 352 a første punktum endres, og fremmer følgende forslag:

"I Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 (straffeloven) gjøres følgende endring:

§ 352 a første punktum skal lyde:

Med fengsel inntil 1 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt på offentlig sted bærer kniv eller lignende skarpt redskap som er egnet til bruk ved legemskrenkninger."

Med utgangspunkt i den økende bruk av kniv mv. i forbindelse med voldsforbrytelser, mener disse medlemmer videre at heller ikke den foreslåtte endring i straffeloven § 385 er tilfredsstillende, og ikke vil virke tilstrekkelig avskrekkende.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"§ 385 skal lyde:

Med fengsel inntil 2 år straffes den som under slagsmål griper til kniv eller annet særlig farlig redskap."

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er glad for at det blir flertall for en endring i straffeloven som innebærer at strafferammen for å bære kniv på offentlig sted og for den som griper til kniv under slagsmål heves fra 3 til 6 måneder.

Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti i 1998 foreslo følgende endring i våpenloven § 33 første ledd:

"Overtredelse eller medvirkning til overtredelse av denne lov eller regler som er gitt i medhold av loven, straffes med bøter eller fengsel i inntil 6 måneder,

med mindre forholdet rammes av strengere straffe-
bud."

Overtredelse av våpenloven eller brudd på straffe-
lovens bestemmelser om bruk av våpen bør straffes
strengt, og det er av avgjørende betydning at folk som
tar med seg våpen i sammenhenger hvor våpen over-
hodet ikke hører hjemme, eller for øvrig ikke overhol-
der våpenlovens regler, forstår alvoret i dette. Dette
medlem foreslår en endring i våpenloven § 33 i
samsvar med forslaget som nevnt ovenfor.

Dette medlem mener det er på tide å skjerpe
kravene til å inneha håndvåpen i Norge. Ifølge Politi-
direktoratet er det tilsynelatende et stort sprik mellom
antallet registrerte håndvåpen (pistol/revolver) og den
reelle aktiviteten på norske skytebaner. Dette
medlem tar derfor opp igjen forslaget til Sosialistisk
Venstrepartis stortingsgruppe fra 1998, som lyder som
følger:

"Stortinget ber Regjeringen foreslå endringer i vå-
penloven slik at erverstillatelse for våpen må fornyes
hvert 5. år."

Dette medlem fremmer dessuten følgende
forslag:

"Stortinget ber Regjeringen endre våpenforskrif-
ten slik at det stilles krav om 6 måneders aktivt med-
lemskap i skytterlag før man får samtykke til erverv av
gevær."

Forslagene i Dokument nr. 8:48 (2001-2002)

Når det gjelder forslag I i Dokument nr. 8:48
(2001-2002) viser komiteen til merknadene oven-
for, og de endringer som nå foreslås i visitasjonsbe-
stemmelsen i politiloven.

Øvrige forslag i Dokument nr. 8:48 (2001-2002)
gjelder straffeskjerpelser i ulike bestemmelser i straf-
feloven.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemme-
ne fra Fremskrittspartiet, viser til at departementet vil
komme tilbake til disse forslagene i oppfølgingen av
Straffelovkommisjonens utredning. Flertallet fin-
ner det naturlig å avvente dette arbeidet for å få en mer
helhetlig vurdering av strafferammene i straffeloven,
og går derfor ikke nærmere inn på disse forslagene nå.

Komiteens medlemmer fra Frem-
skrittspartiet mener at det eksisterende straffeni-
vået for voldsforbrytelser er altfor lavt. Disse med-
lemmer viser til at en samlet justiskomite tidligere i
flere innstillinger har gitt uttrykk for det samme syn -
jf. blant annet Innst. S. nr. 168 (1997-1998), og disse
medlemmer fremmer forslag til straffeskjerpning i
straffeloven §§35 2a og 385 som nevnt ovenfor.

Disse medlemmer finner også behov for å
sette fokus på straffelovens maksimumsgrense for
fengselsstraff på 21 år, bl.a. med utgangspunkt i den
praksis som i hovedsak gjelder med prøveløslatelse. I
tilfeller hvor en person dømmes til 21 års fengsel og
ovennevnte praksis slår inn, vil vedkommende være
ute av fengsel etter 14 år. Disse medlemmer men-
ner at denne praksis ikke er i tråd med folks rettsopp-
fatning.

Disse medlemmer har merket seg at den sit-
tende regjering i Sem-erklæringen har tatt til orde for
å "gjennomgå straffenivået i ulike typer saker for å få
et bedre samsvar mellom forbrytelser og straffenivå".
Disse medlemmer mener at Ot.prp. nr. 58 (2001-
2002) i så måte er et skritt i riktig retning. Straffenivå-
et for straffelovens alvorligste forbrytelser er imidler-
tid for lavt. Disse medlemmer vil derfor fremme
følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme de nødventi-
ge forslag slik at strafferammen for de alvorligste for-
brytelsene i straffeloven økes fra 21 års fengsel til 30
års fengsel."

Disse medlemmer er ellers bekymret for
domstolenes bruk av betinget straff i saker hvor alvor-
lig kriminalitet er begått. Disse medlemmer men-
ner at også dette er med på å svekke folks tillit til retts-
vesenet. Et eksempel er en sak nevnt i Rt 2001 s. 1354
hvor Høyesterett omgjorde en dom der en mann var
dømt for seksuell omgang med en jente på 13 år. I lag-
mannsretten ble vedkommende dømt til 1 års ubeting-
get fengsel. Høyesterett stadfestet straffen på 1 år,
men gjorde halve tiden betinget.

Disse medlemmer vil også vise til at første-
amanuensis Svein Slettan ved Institutt for offentlig
rett ved Universitetet i Oslo i en artikkel i Aftenposten
29. januar 2002 sier at "domstolene omgår straffelo-
ven, og at dette gjøres ved blant annet å gjøre deler av
straffen betinget". Slettan mener at domstolene gjør
dette fordi de mener at minstestrafene er for høye.

Disse medlemmer er bekymret for bruk av
betinget straff i saker hvor grov vold er utøvet. Disse
medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige
forslag for å begrense domstolenes adgang til å idøm-
me betinget straff i grove voldssaker."

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en
kvitteringsordning for politiet som sikrer at personer
som visiteres får en kvittering på stedet, hvor type

kontroll, dato for kontrollen, tid, sted og tjenestenummer til den som kontrollerer, framgår av kvitteringen.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) skal ny § 7 a lyde:

Politiet kan på offentlig sted visitere person eller kjøretøy når det er grunn til å undersøke om noen er i besittelse av eller oppbevarer våpen. Med våpen menes skytevåpen eller våpen det er forbudt å inneha i medhold av våpenlovgivningen. Videre menes kniv eller lignende skarpt redskap som er forbudt å bære på offentlig sted i medhold av straffeloven § 352 a, eller farlige gjenstander som kan tas i forvaring i medhold av politiloven § 7.

Forslag 3

I Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 (straffeloven) gjøres følgende endringer:

§ 352 a første punktum skal lyde:

Med fengsel inntil 1 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt på offentlig sted bærer kniv eller lignende skarpt redskap som er egnet til bruk ved legemskrenkelser.

§ 385 skal lyde:

Med fengsel inntil 2 år straffes den som under slagsmål griper til kniv eller annet særlig farlig redskap.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag slik at strafferammen for de alvorligste forbrytelsene i straffeloven økes fra 21 års fengsel til 30 års fengsel.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag for å begrense domstolenes adgang til å idømme betinget straff i grove voldssaker.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 6

I lov 9. juni 1961 nr. 1 om skytevåpen og ammunisjon m.v. gjøres følgende endring:

§ 33 første ledd første punktum skal lyde:

Den som forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov, straf-

fes med bøter eller fengsel i inntil 6 måneder, hvis ikke overtredelsen rammes av et strengere straffebud.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen foreslå endringer i våpenloven slik at erverstillatelse for våpen må fornyes hvert 5. år.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen endre våpenforskriften slik at det stilles krav om 6 måneders aktivt medlemskap i skytterlag før man får samtykke til erverv av gevær.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og rår Odels-tinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i straffeloven og politiloven (tiltak mot ulovlig bruk av kniv og skytevåpen)

I

Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 (straffeloven) endres slik:

§ 161 skal lyde:

Med fengsel inntil 6 år straffes den som i den hensikt å begå en forbrytelse, anskaffer, tilvirker eller oppbevarer

- a) *skytevåpen, våpendeler, ammunisjon eller sprengstoff, eller*
- b) *særlig utstyr for å tilvirke eller anvende slike gjenstander.*

Under særdeles skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil 10 år idømmes.

Medvirkning straffes på samme måte.

§ 352 a første punktum skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 6 måneder eller begge deler straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt på offentlig sted bærer kniv eller et lignende skarpt redskap som er egnet til bruk ved legemskrenkelser.

§ 385 skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 6 måneder eller begge deler straffes den som under slagsmål griper til kniv eller annet særlig farlig redskap.

II

Lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) endres slik:

§ 7 annet ledd skal lyde:

Politiet kan i slike tilfeller blant annet regulere ferdsele, forby opphold i bestemte områder, *visitere person eller kjøretøy*, uskadeliggjøre eller ta farlige gjenstander i forvaring, avvise, bortvise, fjerne eller anholde personer, påby virksomhet stanset eller endret, ta seg inn på privat eiendom eller område eller påby områder evakuert.

Ny § 7 a skal lyde:

§ 7 a. *Visitasjon for å avdekke våpen*

Politiet kan på offentlig sted visitere person eller kjøretøy når det er grunn til å undersøke om noen er i besittelse av eller oppbevarer våpen. Slik visitasjon kan bare foretas for å hindre straffbare handlinger som krenker noens liv, helse eller frihet, og bare

- a) *i situasjoner eller på steder hvor slike straffbare handlinger erfaringsmessig finner sted, eller*
- b) *i situasjoner eller på steder hvor det er grunn til å*

anta at noen planlegger eller forbereder slike straffbare handlinger.

Visitasjonen skal gjennomføres så hensynfullt og skånsomt som mulig.

Med våpen menes i denne paragrafen våpen og andre gjenstander som omfattes av våpenlovgivningen, kniv eller lignende skarpt redskap som det er forbudt å bære på offentlig sted, jf. straffeloven § 352 a, og andre farlige gjenstander som kan tas i forvaring etter politiloven § 7.

Beslutningen om visitasjon i medhold av paragrafen her treffes av politimesteren eller den han bemyndiger. Beslutningen skal nedtegnes og begrunnes skriftlig, så vidt mulig før visitasjon skjer. Beslutningen skal gjelde for et nærmere angitt tidsrom.

Overskriften i § 10 skal lyde:

§ 10. *Etterfølgende visitasjon m.v.*

§ 10 a oppheves.

III

Loven trer i kraft straks.

Oslo, i justiskomiteen, den 4 .juni 2002

Trond Helleland
leder

Carsten Dybevig
ordfører

Jan Arild Ellingsen
sekretær